

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Katarzyna Gajewska

w sprawie **M. K.**

skazanego za przestępstwa odpowiadające art. 59 ust. 1 i in. ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,

po rozważeniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 6 czerwca 2024 r.,

kwestii wznowienia z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 20 grudnia 2023 r., sygn. akt II AKz 444/23,

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 20 listopada 2023 r., sygn. akt II Kop 34/23,

na podstawie art. 544 § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

1. na podstawie art. 542 § 2 k.p.k. wznowić postępowanie zakończone prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 20 grudnia 2023 r., sygn. akt II AKz 444/23, którym utrzymano w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 20 listopada 2023 r., II Kop 34/23;

2. uchylić postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 20 grudnia 2023 r., sygn. akt II AKz 444/23, i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie;

**3. obciążyć Skarb Państwa kosztami postępowania
wznowieniowego.**

UZASADNIENIE

M. K. został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Powszechnego w Turynie w dniu 15 maja 2023 r. sygn. 918/2023 REG. Gen., n. 8627/2023 za przestępstwo z art. 110 włoskiego kodeksu karnego oraz art. 73 ustęp. 1 Dekretu Prezydenta Republiki numer 309 z dnia 09.10.1990 r. i za przestępstwo z art. 73 ustęp 1 Dekretu Prezydenta Republiki numer 309 z dnia 09.10.1990 r.

W trakcie przesłuchania z dnia 29 sierpnia 2023 r. M. K. nie wyraził zgody na przekazanie go do państwa wnioskującego o jego wydanie na podstawie Europejskiego Nakazu Aresztowania z dnia 1 sierpnia 2023 r. sygn. [...] wydanego przez Prokuraturę Republiki przy Sądzie w Turynie.

Prokurator Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie w dniu 31 sierpnia 2023 r. wystąpił do Sądu Okręgowego w Rzeszowie z wnioskiem w przedmiocie przekazania ściganego M. K. na podstawie Europejskiego Nakazu Aresztowania z dnia 1 sierpnia 2023 r. wydanego przez Prokuraturę Republiki Włoskiej przy Sądzie w Turynie, sygn. akt. [...] skazanego prawomocnym wyrokiem Sądu Powszechnego w Turynie z dnia 15 maja 2023 r., sygn. akt. 918/2023 REG. Gen., n.8627/2023, wnosząc jednocześnie o odmowę wykonania ENA wobec obywatela polskiego, który nie wyraził zgody na przekazanie.

Postanowieniem z dnia 20 listopada 2023 r., sygn. akt II Kop 34/23, Sąd Okręgowy w Rzeszowie II Wydział Karny odmówił wykonania Europejskiego Nakazu Aresztowania z dnia 1 sierpnia 2023 r. sygn. akt. [...] wydanego przez Prokuraturę Republiki przy Sądzie w Turynie wobec M. K. Jednocześnie powyższym postanowieniem Sąd Okręgowy w Rzeszowie orzekł o wykonaniu w Rzeczypospolitej Polskiej kary 2 lat, 8 miesięcy i 20 dni pozbawienia wolności oraz kary grzywny w wysokości 54.115,20 zł orzeczonej prawomocnym wyrokiem Sądu

Powszechnego w Turynie z dnia 15 maja 2023 r. sygn. 918/2023 REG. Gen., n. 8627/2023 wobec obywatela polskiego M. K. .

Ponadto w punkcie III ww. postanowienia określił, iż czyny przypisane M. K. prawomocnym wyrokiem polegają na tym, że:

1. w dniu 15 grudnia 2018 r. w T., współdziałając z M. O. bez pozwolenia o którym mowa w art. 17, bezprawnie byli w posiadaniu i dokonali zbycia na rzecz P.1i P. 2 bliżej nieokreślonej ilości środka odurzającego w postaci kokainy, rzędu kilku kilogramów, w nieokreślonej cenie, tj. stanowi przestępstwo z art. 110 włoskiego kodeksu karnego oraz art. 73 ustęp 1 Dekretu Prezydenta Republiki numer 309 z dnia 9.10.1990 – co odpowiada art. 59 ust. 1 oraz art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
2. w dniu 12 stycznia 2019 r. w T. współdziałając z M. O. , bez pozwolenia o którym mowa w art. 17 bezprawnie byli w posiadaniu i dokonali zbycia na rzecz osoby bliżej niezidentyfikowanej, bliżej nieokreślonej ilości środka odurzającego w postaci kokainy, rzędu kilku kilogramów, w nieokreślonej cenie, tj. stanowi przestępstwo z art. 73 ustęp 1 Dekretu Prezydenta Republiki numer 309 z dnia 9.10.1990 – co odpowiada art. 59 ust. 1 oraz art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Powyższe postanowienie zostało zaskarżone przez prokuratora na niekorzyść skazanego.

Postanowieniem z dnia 20.12.2023 r., sygn. akt. II AKz 444/23, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie utrzymał w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie.

Wniosek o wznowienie z urzędu postępowania wniósł obrońca M. K., wskazując jako jego podstawę art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 544 § 2 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k., art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Uzasadnił jej wystąpienie udziałem w składzie Sądu

Apelacyjnego w Rzeszowie sędziego G.Z. powołanego do pełnienia urzędu na stanowisku Sędziego Sądu Apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie na podstawie Uchwały Nr [...] Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 17 czerwca 2020 r. Skarżący wniósł o uchylenie orzeczeń sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie.

Prokurator wniósł o przeprowadzenie testu bezstronności i niezawisłości Sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie G.Z.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Sygnalizacja wystąpienia uchybienia uzasadniającego wznowienie postępowania przez Sądem II instancji okazała się zasadna.

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że możliwe jest wznowienie postępowania w sprawie, w której postępowanie dotyczyło nie odpowiedzialności skazanego za określone przestępstwo, ale przejęcia do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej kary pozbawienia wolności orzeczonej przez sąd innego państwa.

W tym przedmiocie wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 maja 2021 r., sygn. akt III KO 26/21, w którym wskazał, iż: „badanie w postępowaniu wznowieniowym wad prawnych orzeczenia wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. odnosi się również do rozstrzygnięć zapadłych w postępowaniu sądowym, które nie dotyczą kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego. Istotne bowiem jest, aby orzeczenie to powodowało trwałe przekształcenie sytuacji prawnej osoby objętej tym postępowaniem, nawet jeżeli nie dotyczy ono głównego nurtu procesu (zob. postanowienie SN z dnia 5 kwietnia 2017 r., III KO 112/16, OSNKW 2017, z. 8, poz. 47). Nie sposób zaś negować, że tego rodzaju orzeczeniem jest postanowienie sądu w przedmiocie przejęcia do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej kary pozbawienia wolności orzeczonej przez sąd innego państwa”.

Przechodząc do zbadania podstawy do wznowienia postępowania, a mianowicie tego, czy Sąd Apelacyjny w Rzeszowie był sądem należycie obsadzonym w związku z zasiadaniem w jego składzie sędziego G.Z., to rozpocząć należy od stwierdzenia, że został on powołany na urząd sędziego Sądu

Apelacyjnego w Rzeszowie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (dalej w tekście KRS) ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018.3 – dalej powoływanej jako ustawa o KRS z 2017 r.).

Zgodnie natomiast z uchwałą składu połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 20), „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność w składzie sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powołania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP – skrót SN) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności” (EKPC – skrót SN).

Sąd Najwyższy w tym składzie podtrzymuje wielokrotnie wyrażany w innych swoich orzeczeniach (zob. uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego: z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 [OSNK 2022, z. 6, poz. 22] i z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 [OSNPiUS 2022, nr 10, poz. 95]; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22 [OSNK 2023, z. 5-6, poz. 28], z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 6/23 i z dnia 19 października 2023 r., I ZB 52/22.; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 lipca 2022 r., III KK 404/21 [OSNK 2023, z. 5-6, poz. 22], z dnia 12 października 2022 r., III KK 193/20, z dnia 19 października 2022 r., II KS 32/21 [OSNK 2023, z. 5-6, poz. 24], z dnia 14 grudnia 2022 r., II KK 206/21 [OSNK 2023, z. 5-6, poz. 25], z dnia 15 lutego 2023 r., II KK 571/22 [OSNK 2023, z. 5-6, poz. 27], z dnia 6 kwietnia 2023 r., II KK 119/22, z dnia 19 kwietnia 2023 r., III KK 375/21 [OSNK 2023, z. 5-6, poz. 29], z dnia 17 maja 2023 r., V KK 17/23, z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21, z dnia 18 lipca 2023 r., III KS 26/22, z dnia 24 sierpnia 2023 r., V KK 562/22, z dnia 26 września 2023 r., II KK 288/23, z

dnia 28 września 2023 r., II KK 55/23, z dnia 11 października 2023 r., III KK 185/23, z dnia 18 października 2023 r., III KK 60/23, z dnia 8 listopada 2023 r., III KK 239/23), jak i w orzeczeniach trybunałów międzynarodowych – Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [TSUE] i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka [ETPCz]) – (zob. wyroki ETPCz: z dnia 22 lipca 2021 r., w sprawie Reczowicz przeciwko Polsce [skarga nr 43447/19], z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce [skargi nr 49868/19 i 57511/19], z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce [skarga nr 1469/20], z dnia 15 marca 2022 r. [Wielka Izba], Grzęda przeciwko Polsce (skarga 43572/18), z dnia 23 listopada 2023 r., Wałęsa przeciwko Polsce [skarga nr 50849/21] oraz wyroki TSUE z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, z dnia 21 grudnia 2023 r., C-718/21), pogląd, że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana ustawą o KRS z 2017 r., nie jest organem niezależnym od władzy wykonawczej i ustawodawczej, a tym samym nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje art. 187 ust. 1 Konstytucji RP.

Konsekwencją dopuszczenia do funkcjonowania, w sferze obejmującej proces nominacyjny sędziego, organu powołanego w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, jest odpadnięcie przyjmowanego dotąd powszechnie domniemania niezawisłości i bezstronności sędziego nominowanego na wniosek tego organu.

Tym samym, jak to stwierdzono w uzasadnieniu powołanej wyżej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, nie istnieje już to domniemanie w stosunku do osób, które przystąpiły do konkursów sędziowskich po dniu 17 stycznia 2018 r., a ustalenie czy konkretny sędzia, który uzyskał nominację w opisywanych warunkach, nie jest stronnicy, w sytuacji, gdy przestała obowiązywać reguła jego bezstronności, która była zasadą przed 2018 r., wymaga przeprowadzeniu dowodu pozytywnego bezstronności, gdy uprzednio trzeba było wykazać sytuację przeciwną – brak bezstronności.

W odniesieniu do wymienionego sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie – G.Z. - test przeprowadzony w oparciu o założenia wynikające z powołanych wyżej orzeczeń Sądu Najwyższego oraz organów międzynarodowych, a zmierzający do wykazania, że pomimo otrzymania nominacji na wyższe stanowisko sędziowskie w

dotkniętej wadą procedurze orzeczenia wydane z ich udziałem nie są dotknięte brakiem bezstronności – wypadł negatywnie.

W wypadku sędziego G. Z. Sąd Najwyższy rozpatrywał już sprawy zakończone wyrokami Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z jego udziałem, nie stwierdzając wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej o jakiej mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (zob. wyrok z dnia 30 stycznia 2023 r., III KK 494/22), to ten test został przeprowadzony wyłącznie w oparciu o przebieg postępowania konkursowego przed Krajową Radą Sądownictwa ukształtowaną ustawą o KRS z 2017 r.

Do innego wniosku doszedł jednak Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 20 grudnia 2023 r., sygn. akt III KK 39/23, z dnia 8 lutego 2024 r., sygn. akt III KK 471/23 oraz z dnia 7 marca 2024 r., sygn. akt III KK 368/22, w których oparł jego wynik o szerszy materiał źródłowy. Sąd Najwyższy w niniejszym składzie akceptuje w pełni wyniki tych testów.

W pierwszym rzędzie podnieść należy, że sędzia G. Z. i konsekwentnie wspierał kandydatury do niekonstytucyjnego organu jakim jest od 2018 r. Krajowa Rada Sądownictwa. W 2018 r. podpisał listę poparcia dla kandydatury do KRS sędziego R.P., a więc osoby co do której poważne zastrzeżenia wysunięte zostały przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] w uchwale z dnia 6 marca 2023 r. w związku z jego delegacją do tego Sądu oraz ubieganiem się przez niego w powołanie na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w [...]. Powyższe było konsekwencją ujawnienia w mediach sprawy egzaminu na aplikację sędziowską córki S.P. – byłego posła X., a obecnie sędziego Trybunału Konstytucyjnego, w którym to wątku pojawia się zresztą również osoba G. Z.

Z kolei w roku 2022 r. sędzia G.Z. podpisał listę poparcia do KRS dla R. P., wówczas sędziego Sądu Rejonowego w Jarosławiu delegowanego do Sądu Apelacyjnego w [...] i jednocześnie wyznaczonego przez Ministra Sprawiedliwości – w niestosowanym dotąd trybie – na stanowisko Prezesa tego Sądu.

Nie ulega wątpliwości, że wskazane zaszłości świadczą o pełnym poparciu przez sędziego G.Z. dla przeprowadzanych od 2017 r. niekonstytucyjnych zmian w ustroju sądów powszechnych, których jedynym celem było ograniczenie niezależności tych sądów i ich pełne podporządkowanie innym władzom, w tym w

szczegółności władzy wykonawczej reprezentowanej przez ówczesnego Ministra Sprawiedliwości pełniącego jednocześnie funkcję Prokuratora Generalnego.

Taka postawa nakazuje również spojrzeć inaczej na fakt wyznaczenia w dniu 9 listopada 2018 r. sędziego G.Z. od dnia 11 listopada 2018 r. na stanowisko Prezesa Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] przez pełniącego obowiązki Prezesa Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego Jana Majchrowskiego, a od dnia 11 listopada 2021 r., decyzją z dnia 8 listopada 2021 r., przez Prezesa tej - uznanej przez międzynarodowe Trybunały (TSUE i ETPCz) za nie spełniającą wymogów sądu „ustanowionego ustawą” – Izby, Tomasza Przesławskiego. O ile wyznaczenie sędziego do pełnienia obowiązków sędziego Sądu Dyscyplinarnego dokonane decyzją Ministra Sprawiedliwości (w przypadku sędziego G. Z. z dnia 27 czerwca 2018 r.), aczkolwiek budzące wątpliwości, nie pozostawiło takiemu sędziemu innego wyboru, o tyle przyjęcie funkcji Prezesa takiego Sądu – zwłaszcza w 2021 r. – nakazuje krytyczne spojrzenie na jego niezawisłość i bezstronność.

Niewątpliwie w tym czasie wśród sędziów powszechna była wiedza, że istnieją istotne zastrzeżenia co do statusu Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego jako organu ustanowionego w strukturze sądownictwa w taki sposób, który pozwalał określać go mianem „sądu specjalnego”.

Zastrzeżenia te zostały zresztą wprost i jednoznacznie wypowiedziane w powołanej już wyżej uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., która w tym zakresie wdrażała standard oceny niezależnego sądu wyznaczony przez TSUE w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18 (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2023 r., II KK 74/22).

Postawa sędziego G.Z. wobec przeprowadzonych w Polsce „reform wymiaru sprawiedliwości”, które spowodowały wydanie przez trybunały europejskie szeregu orzeczeń wskazujących na naruszenie europejskich standardów niezależności sądownictwa uzasadnia też konkluzję o akceptowaniu przez niego wielu przejawów nadużywania przez ówczesnego Ministra Sprawiedliwości środków dyscyplinowania sędziów w celu zniechęcenia ich do uwzględniania w orzecznictwie standardów wyznaczonych przez te trybunały (tak Sąd Najwyższy w powołanym wyroku w sprawie II KK 74/22).

Wszystko to, a więc przystąpienie do wadliwej procedury awansowej i to do sądu usytuowanego najwyżej w strukturze sądów powszechnych, w powiązaniu z przyjęciem funkcji Prezesa Sądu Dyscyplinarnego oraz poparciem kandydatur do niekonstytucyjnego organu, nie pozostawia wątpliwości, że z uwagi na powyższe uwarunkowania związane z osobą sędziego G.Z. w niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji nie zapewniał prawa do sądu niezawisłego i niezależnego, ustanowionego ustawą w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym, bowiem w ocenie niezależnego i obiektywnego obserwatora powstać musi uzasadnione wskazanymi wyżej okolicznościami przekonanie, że sędzia który otrzymał awans w takich warunkach, będzie w swojej ocenie ponadprzeciętną miarą związany z władzą wykonawczą, a więc w stopniu, który przesądza o braku jego bezstronności.

Uwzględniając całokształt przeprowadzonych powyżej rozważań należało na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchylić zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i przekazać temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania. Jednocześnie zaznaczyć należy, że zasygnalizowane przez obrońcę uchybienie dotyczyło tylko postępowania odwoławczego, dlatego nie było podstaw do uchylenia także orzeczenia Sądu I instancji. Procedując powtórnie w postępowaniu odwoławczym Sąd ten rozpozna sprawę w składzie nie rodzącym wątpliwości co do jego niezależności, niezawisłości i bezstronności, a więc w składzie spełniającym wymóg „sądu ustanowionego ustawą”.

Małgorzata Gierszon

Zbigniew Puskarski

Marek Pietruszyński

Orzeczenie o kosztach uzasadnia treść art. 638 i 639 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[J.J.]

[ms]

